91. MEKTUP

٩١- ﴿ اَلْمَكْتُوبُ الْحَادِى والتِّسْعُونَ اِلَى الْمَخْدُومْ زَادَهْ الْخَواجَهْ مُحَمَّد سَعِيدٍ فِى بَيَانِ اَسْرَارِ "قَابَ قَوْسَيْنِ اَوْ أَدْنَى" ﴾

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ وَسَلَامٌ عَلَى عِبَادِهِ الَّذِينَ اصْطَفَى اِسْمَعْ سِرًّا عَظِيمًا فِى مَقَامِ "قَابَ قَوْسَيْنِ اَوْ اَدْنَى" اَنَّ الْاِنْسَانَ الْكَامِلَ اِذَا تَحَقَّقَ بِالسَّيْرِ فِى اللّٰهِ بَعْدَ السَّيْرِ اِلَى اللّٰهِ وَتَخَلَّقَ بِاَخْلَاقِ اللّٰهِ وَاَتَمَّ هَذَا السَّيْرَ أَيْضًا بِطَرِيقِ الْاِجْمَالِ وَاَتَمَّ دَوَائِرَ ظُهُورِ عُكُوسِ الْاَسْمَاءِ وَالصِّفَاتِ الَّتِى اِتْمَامُهَا مَرْبُوطٌ بِالسَّيْرِ فِى اللّٰهِ يَصِيرُ لَائِقًا وَمُسْتَحِقًّا لِاَنْ يَظْهَرَ فِيهِ الْمَعْشُوقُ بِالْاَصَالَةِ بِلَا شَائِبَةِ الظِّلِّيَّةِ وَبِلَا تَوَهُّمِ الْحَالِّيَّةِ وَالْمَحَلِّيَّةِ وَحَيْثُ لَا انْفِكَاكَ لِصِفَاتِ الْمَعْشُوقِ الذَّاتِيَّةِ عَنْ ذَاتِهِ يَكُونُ ظُهُورُ الذَّاتِ مَعَ الصِّفَاتِ فِى عَيْنِ الْعَاشِقِ بِالضَّرُورَةِ وَيَحْصُلُ الْقَوْسَانِ يَعْنِى قَوْسَ الصِّفَاتِ وَقَوْسَ الذَّاتِ وَهَذَا الْمَقَامُ الْاَعْلَى مَقَامُ "قَابَ قَوْسَيْنِ" الَّذِى هُوَ مُتَعَلِّقٌ بِظُهُورِ الْاَصْلِ بِلَا شَائِبَةِ الظِّلِّ وَاِذَا ظَهَرَ فِى الْعَاشِقِ الصَّادِقِ بِعِنَايَةِ اللّٰهِ سُبْحَانَهُ كَمَالُ الْاِرْتِبَاطِ وَالتَّعَلُّقِ بِذَاتِ الْمَعْشُوقِ عَلَى حَدٍّ لَا يُرِيدُ شَيْئًا مِنَ الْاِسْمِ وَالصِّفَةِ فَفِى هَذَا الْوَقْتِ يَسْتَتِرُ الْاِسْمُ وَالصِّفَةُ بِفَضْلِ اللّٰهِ جَلَّ سُلْطَانُهُ عَنْ نَظَرِهِ بِالتَّمَامِ وَلَا يَبْقَى مَلْحُوظُهُ وَمَشْهُودُهُ شَيْئًا غَيْرَ الذَّاتِ وَاِنْ كَانَتِ الصِّفَاتُ مَوْجُودَةً وَلَكِنَّهَا لَا تَكُونُ مَشْهُودَةً لَهُ فَيَظْهَرُ فِى هَذَا الْحَالِ سِرُّ "اَوْ اَدْنَى" وَلَا يَبْقَى اَثَرٌ مِنَ الْقَوْسَيْنِ فَاِذَا وَقَعَ الْهُبُوطُ مِنْ هَذَا الْمَقَامِ الْاَعْلَى يَقَعُ وَضْعُ الْقَدَمِ الْاَوَّلِ فِى عَالَمِ الْخَلْقِ بَلْ يُجْلَسُ فِى عُنْصُرِ التُّرَابِ وَهَذَا الْعُنْصُرُ الطَّاهِرُ مَعَ وُجُودِ بُعْدِهِ عَنْ عَالَمِ الْقُدْسِ وَكَوْنِهِ مَهْجُورًا عَنْهُ اَقْرَبُ اِلَى عَالَمِ الْقُدْسِ مِنَ الْكُلِّ وَاِذَا نَظَرْنَا اِلَى النُّزُولِ وَالْهُبُوطِ نَجِدُ دَوْلَةَ الْقُرْبِ نَصِيبَ عَالَمِ الْخَلْقِ بَلْ نَصِيبَ عُنْصُرِ التُّرَابِ نَعَمْ اِذَا لَاحَظْنَا النُّقْطَةَ الْاُولَى مِنَ الدَّائِرَةِ فِى جَانِبِ الْعُرُوجِ نَجِدُ اَقْرَبَ النُّقَطِ اِلَى ذَلِكَ الْجَانِبِ النُّقْطَةَ الثَّانِيَةَ مِنْ تِلْكَ الدَّائِرَةِ وَاِذَا لَاحَظْنَا فِى جَانِبِ الْهُبُوطِ نَجِدُ اَقْرَبَ النُّقَطِ اِلَى النُّقْطَةِ الْاُولَى النُّقْطَةَ الْاَخِيرَةَ مُقْبِلَةً وَمُتَوَجِّهَةً اِلَى النُّقْطَةِ الْاُولَى وَشَتَّانَ مَا بَيْنَ الْمُقْبِلِ وَالْمُعْرِضِ وَالنُّقْطَةُ الثَّانِيَةُ لَهَا مَيْلٌ اِلَى ظُهُورَاتِ النُّقْطَةِ الْاُولَى وَالنُّقْطَةُ

الْاَخِيرَةُ مُخْلِفَةٌ لِلظُّهُورَاتِ وَرَاءَ ظَهْرِهَا وَمُرِيدَةٌ لِلذَّاتِ الظَّاهِرَةِ فَاَيْنَ هُوَ مِنْ ذَاكَ
"رَبَّنَا آتِنَا مِنْ لَدُنْكَ رَحْمَةً وَهَيِّئْ لَنَا مِنْ اَمْرِنَا رَشَدًا" وَالسَّلَامُ عَلَى مَنِ اتَّبَعَ الْهُدَى.

TÜRKÇE ANLAMI

Bu mektup İmam-ı Rabbanî'nin değerli oğlu Hace Muhammed Said'e gönderilmiştir. İmam-ı Rabbanî bu mektupta *"kâbe kavseyn"* ve *"ev ednâ"*[120] sırlarını beyan etmektedir.

Allah'a hamd, peygamberlerine selam olsun. Şimdi sana *kâbe kavseyn* ve *ev ednâ* makamlarıyla ilgili olarak açıklayacağım büyük sırra kulak ver. İnsan-ı kamil seyr-i ilallahtan sonra seyr-i fillaha geçip Allah'ın ahlakıyla ahlaklandığı ve seyr-i fillahı da icmal üzere tamamlayıp isim ve sıfatların aksettiği zuhur dairelerini –ki bunların tamamlanması seyr-i fillaha bağlıdır– tamamladığı zaman artık maşukun/*aşık olunanın kendisinde zuhur etmesine hak kazanır.* Bu zuhurda halliyyet/içine girici olmak ve mahal-iyyet/içine girilmiş olmak kuşkusu bulunmadığı gibi zıllıyyet/gölgelik kuşkusu da yoktur ve bu zuhur aslî bir zuhurdur. Maşukun zatî sıfatları zatından ayrılmadığı için zatın sıfatlarla birlikte zuhuru aynen ve zorunlu olarak aşıkta da gerçekleşecektir. Bu durumda iki kavs/yay meydana gelecektir ki bunlar sıfat ve zattan ibarettir. Bu yüce makam aslın/zatın gölgelik şaibesi olmaksızın zuhur ettiği *kâbe kavseyn* makamıdır. Sadık aşıkta Allah'ın inayetiyle maşukun zatına karşı isim ve sıfattan hiçbir şeyi aramayacak tarzda tam bir bağlılık meydana gelirse bu durumda Allah'ın lütfuyla isim ve sıfat onun gözünden tamamen kaybolur ve zattan başka ne müşahede ettiği ne de düşündüğü bir şey kalır. Bu durumda bile sıfatlar gerçekte vardır; fakat saliğin görüş alanında değildir. Bu merhalede *ev ednâ* sırrı zuhur eder ve iki yaydan geriye hiçbir iz kalmaz.

Bu makamdan aşağı inildiğinde ilk adım halk alemine ve toprak unsuruna atılır. Bu temiz unsur, kudsiyet aleminden her ne kadar uzak ve ayrı görünse de hakikatte o aleme diğer bütün unsurlardan daha yakındır. Aşağıya doğru inildiğinde kurb/yakınlık şerefinin halk alemine ve özellikle toprak unsuruna ait olduğunu göreceksin. Evet, yükseliş/gidiş itibarıyla ele alındığında dairenin ilk noktasına en yakın olan nokta ikinci noktadır. Fakat iniş/dönüş itibariyle ele alındığında ona en yakın nokta istikameti kendisine dönük olan en son noktadır. İstikameti ilk noktaya dönük olan noktayla istikameti ona ters olan [ikinci] nokta arasında ne kadar fark vardır! İkinci

---

[120] Bu kavramlarla ilgili açıklama için Mektubat'ın birinci cildinde yer alan iki yüz altmışıncı mektubun dipnotlarına bakınız.

noktada birinci noktanın zuhuratına meyil vardır; fakat son nokta bütün zuhuratı arkasında bırakmış ve tamamen zata yönelmiştir. O nerede bu nerede ! **"Rabbimiz! Bize tarafından rahmet ver ve bize,** (şu) **durumumuzdan bir kurtuluş yolu hazırla! demişlerdi."** (el-Kehf, 10)

KELİME ANLAMI

91. ≺ اَلْمَكْتُوبُ الْحَادِى وَالتِّسْعُونَ ≻ Doksan birinci mektup *(Kime gönderilmiştir?)* اِلَى اَلْمَخْدُومْ زَادَةْ الْخَواجَةْ مُحَمَّدْ سَعِيد **İmam-ı Rabbani'nin oğlu Hâce Muhammed Said'e gönderilmiştir.** *(Ne hakkındadır?)* فِى بَيَانِ اَسْرَارِ قَابَ قَوْسَيْنِ اَوْ أَدْنَى **'Kabı kavseyn evedna' makamlarının sırlarının beyanı hakkındadır ≻**

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ Hamd Allah'a وَسَلاَمٌ Selam ise عَلَى عِبَادِهِ الَّذِينَ اصْطَفَى Seçtiği kullarına olsun اِسْمَعْ سِرًّا عَظِيمًا Büyük bir sırrı dinle *(Ne hakkında?)* فِى مَقَامِ قَابَ قَوْسَيْنِ اَوْ اَدْنَى Kabe kavseyn evedna makamı hakkında اَنَّ الْاِنْسَانَ الْكَامِلَ İnsan-ı kamil اِذَا تَحَقَّقَ بِالسَّيْرِ فِى اللّٰهِ Seyri fillah'ı gerçekleştirdiğinde *(Neden sonra?)* بَعْدَ السَّيْرِ اِلَى اللّٰهِ Seyri ilallah'tan sonra وَتَخَلَّقَ بِاَخْلاَقِ اللّٰهِ Ve Allahın ahlakı ile ahlaklandıktan sonra وَاَتَمَّ هَذَا السَّيْرَ أَيْضًا Ve bu seyri de tamamladıktan sonra *(Nasıl?)* بِطَرِيقِ الْاِجْمَالِ İcmal yoluyla وَاَتَمَّ Ve tamamladıktan sonra *(Neyi?)* دَوَائِرَ ظُهُورِ عُكُوسِ الْاَسْمَاءِ وَالصِّفَاتِ İsim ve sıfat akislerinin zahir olduğu daireleri الَّتِى اِتْمَامُهَا Ki onların tamamlanması *(Nedir?)* مَرْبُوطٌ بِالسَّيْرِ فِى اللّٰهِ Seyri fillah'a bağlıdır *(Bu durumda ne olur?)* يَصِيرُ لاَئِقًا وَمُسْتَحِقًّا Bu kamil insan layık ve hak eden olur *(Neyi?)* لاَنْ يَظْهَرَ فِيهِ الْمَعْشُوقُ Maşukun kendisinde görünmesini *(Nasıl?)* بِالْاَصَالَةِ Asıl olarak *(Nasıl?)* بِلاَ شَائِبَةِ الظِّلِّيَّةِ Zıllıyet şaibesi olmaksızın *(Daha nasıl?)* وَبِلاَ تَوَهُّمِ الْحَالِّيَّةِ وَالْمَحَلِّيَّةِ Halliyet ve mahalliyet vehmi olmaksızın وَحَيْثُ لاَ انْفِكَاكَ Ve ayrılık söz konusu olmadığından *(Niçin?)* لِصِفَاتِ الْمَعْشُوقِ الذَّاتِيَّةِ Maşuk'un zatî sıfatları için *(Neden ayrılması?)* عَنْ ذَاتِهِ Zatından يَكُونُ ظُهُورُ الذَّاتِ Zatın zuhuru olur *(Ne ile beraber olur?)* مَعَ الصِّفَاتِ Sıfatlarla beraber olur *(Nerede olur?)* فِى عَيْنِ الْعَاشِقِ Aşığın kendisinde *(Nasıl olur?)* بِالضَّرُورَةِ Tabii olarak وَيَحْصُلُ الْقَوْسَانِ İki kavs/yay meydana gelir يَعْنِى قَوْسَ الصِّفَاتِ Yani sıfatların kavsı وَقَوْسَ الذَّاتِ Ve zatın kavsı وَهَذَا الْمَقَامُ الْاَعْلَى Bu yüce makam *(Nedir?)* مَقَامُ قَابَ قَوْسَيْنِ Kabe kavseyn makamıdır الَّذِى هُوَ مُتَعَلِّقٌ Ki o alakalıdır *(Ne ile?)* بِظُهُورِ الْاَصْلِ Aslın zuhur etmesiyle *(Nasıl?)* بِلاَ شَائِبَةِ الظِّلِّ Zıll/gölge şaibesi olmaksızın وَاِذَا ظَهَرَ فِى

الْعَاشِقِ الصَّادِقِ Sadık aşıkta zuhur edince *(Ne ile?)* بِعِنَايَةِ اللهِ سُبْحَانَهُ Allah Subhânehu'nun yardımıyla *(Ne?)* كَمَالُ الْاِرْتِبَاطِ وَالتَّعَلُّقِ Tam bir bağlılık ve alaka *(Kime?)* بِذَاتِ الْمَعْشُوقِ Maşukun zatına *(Nasıl?)* عَلَى حَدٍّ Öyle bir seviyede ki, لاَ يُرِيدُ شَيْئًا Aşık hiçbir şey istemiyor *(Nedeni?)* مِنَ الْاِسْمِ وَالصِّفَةِ İsim ve sıfatdan فَفِى هَذَا الْوَقْتِ İşte bu zamanda يَسْتَتِرُ الْاِسْمُ وَالصِّفَةُ İsim ve sıfat gizlenir *(Ne ile?)* بِفَضْلِ اللهِ جَلَّ سُلْطَانُهُ Saltanatı yüce Allah'ın ihsanı ile *(Nereden gizlenir?)* عَنْ نَظَرِهِ Salikin nazarından *(Nasıl?)* بِالتَّمَامِ Tamamen وَلاَ يَبْقَى Ve kalmaz *(Ne?)* مَلْحُوظُهُ وَمَشْهُودُهُ Onun düşündüğü ve müşahede ettiği *(Nasıl kalmaz?)* شَيْئًا غَيْرَ الذَّاتِ Zattan başka bir şey olarak وَاِنْ كَانَتِ الصِّفَاتُ مَوْجُودَةً Her ne kadar sıfatlar var olsa da وَلَكِنَّهَا لاَ تَكُونُ Ancak onlar olmazlar *(Ne olmazlar?)* مَشْهُودَةً لَهُ Aşığın müşahede ettiği şey فَيَظْهَرُ فِى هَذَا الْحَالِ Böylece bu halde aşikâr olur *(Ne?)* سِرُّ اَوْ اَدْنَى Evedna sırrı وَلاَ يَبْقَى اَثَرٌ Ve hiçbir eser kalmaz *(Nedeni?)* مِنَ الْقَوْسَيْنِ İki kavsdan فَاِذَا يَقَعُ وَقَعَ الْهُبُوطُ İniş vaki olduğunda *(Nereden?)* مِنْ هَذَا الْمَقَامِ الْاَعْلَى Bu yüce makamdan بَلْ وَضْعُ الْقَدَمِ الْاَوَّلِ İlk adımın konulması olur *(Nerede olur?)* فِى عَالَمِ الْخَلْقِ Alemi halkta يُجْلَسُ Bilakis oturtulur *(Nerede oturtulur?)* فِى عُنْصُرِ التُّرَابِ Toprak unsurunda وَهَذَا الْعُنْصُرُ الطَّاهِرُ Bu temiz unsur مَعَ وُجُودِ بُعْدِهِ Uzaklığının varlığına rağmen *(Nedeni?)* عَنْ عَالَمِ الْقُدْسِ Kudsiyyet aleminden وَكَوْنِهِ مَهْجُورًا عَنْهُ Ve tekedilmiş olmasına rağmen *(Toprak unsuru nedir?)* اَقْرَبُ Daha yakındır *(Nereye?)* اِلَى عَالَمِ الْقُدْسِ Kudsiyyet alemine *(Nedeni?)* مِنَ الْكُلِّ Her şeyden وَاِذَا نَظَرْنَا Ve biz baktığımızda *(Neye?)* اِلَى النُّزُولِ وَالْهُبُوطِ Nuzûle ve inmeye نَجِدُ دَوْلَةَ الْقُرْبِ Yakınlık devletini buluruz *(Ne olarak?)* نَصِيبَ عَالَمِ الْخَلْقِ Alemi halkın nasibi olarak بَلْ نَصِيبَ عُنْصُرِ التُّرَابِ Hatta toprak unsurunun nasibi olarak (buluruz) نَعَمْ اِذَا لاَحَظْنَا Evet! düşündüğümüzde *(Neyi?)* اَلنُّقْطَةَ الْاُولَى مِنَ الدَّائِرَةِ Daireden ilk noktayı *(Neredeki noktayı?)* فِى جَانِبِ الْعُرُوجِ Yükseliş tarafındaki نَجِدُ اَقْرَبَ النُّقَطِ Noktaların en yakınını buluruz اَلنُّقْطَةَ الثَّانِيَةَ مِنْ تِلْكَ الدَّائِرَةِ Bu dairenin ikinci noktasını اِلَى ذَلِكَ الْجَانِبِ Bu tarafa *(Hangi noktayı buluruz?)* وَاِذَا لاَحَظْنَا Ve düşündüğümüz zaman *(Nerede?)* فِى جَانِبِ الْهُبُوطِ İniş tarafında نَجِدُ اَقْرَبَ النُّقَطِ Noktaların en yakınını buluruz *(Neye en yakını?)* اِلَى النُّقْطَةِ الْاُولَى İlk noktaya *(Hangi noktayı buluruz?)* اَلنُّقْطَةَ الْاَخِيرَةَ Son noktayı *(Nasıl?)* مُقْبِلَةً وَمُتَوَجِّهَةً Yönelmiş ve teveccüh etmiş olarak *(Neye?)* اِلَى النُّقْطَةِ الْاُولَى Birinci noktaya وَشَتَّانَ مَا بَيْنَ

وَالنُّقْطَةُ الثَّانِيَةُ Yönelen ile sırt çeviren arasında ne kadar çok fark vardır الْمُقْبِلِ وَالْمُعْرِضِ İkinci nokta *(Nedir?)* لَهَا مَيْلٌ Onun meyli vardır *(Neyе?)* إِلَى ظُهُورَاتِ النُّقْطَةِ الْأُولَى İlk noktanın zuhurâtına وَالنُّقْطَةُ الْآخِيرَةُ Son nokta ise *(Nedir?)* مُخَلِّفَةٌ لِلظُّهُورَاتِ Zuhurâtı bırakmıştır *(Nerede?)* وَرَاءَ ظَهْرِهَا Sırtının arkasında وَمُرِيدَةٌ لِلذَّاتِ الظَّاهِرَةِ Zahir olan zatı talep etmektedir فَأَيْنَ هُوَ مِنْ ذَاكَ O bunun neresindedir? رَبَّنَا Ey Rabbimiz! آتِنَا Bize ver *(Nereden?)* مِنْ لَدُنْكَ Tarafından *(Ne?)* رَحْمَةً Bir rahmet وَهَيِّئْ لَنَا Ve bize hazırla *(Ne?)* مِنْ أَمْرِنَا Şu işimizden رَشَدًا Bir çıkış yolu وَالسَّلَامُ Selam olsun *(Kime?)* عَلَى مَنِ اتَّبَعَ الْهُدَى Hidayete tabi olana...